

İlgili Kanun / Madde
506 S. SSK/79
5510 S. SSGSK/86
60100 S. HMK/31,119

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/3529

Karar No. 2023/4128

Tarihi: 12.04.2023

●HİZMET TESPİTİ DAVALARININ KAMU DÜZENİNDEN OLDUĞU

●DAVAYI SOMUTLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

●HİZMET TESPİTİ DAVALARININ AMACININ SOSYAL GÜVENLİK HAKLARININ KORUNMASI OLDUĞU

ÖZETİ Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların hizmetlerin tespitine ilişkin davalar, kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle özel bir duyarlılıkla ve özenle yürütülmesi zorunludur. Bu çerçevede hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için, bu tür davalarda tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyerek, gerekli araştırmaların re'sen yapılması ve kanıtların toplanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

6100 sayılı HMK m. 119/1-e gereğince davacının, iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerini bildirmek, m. 194 gereğince de taraflar, dayandıkları vakıaları, ispata elverişli şekilde somutlaştırma yükümlülüğü vardır. Tarafların, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispatı için gösterildiğini açıkça belirtmeleri zorunludur.

Bir davada haklı çıkabilmek için soyut veya genel hatlarıyla bir iddiayı ortaya koymak yeterli değildir. Aynı zamanda bu iddiaların, ispata elverişli hale getirilerek zaman, mekân ve içerik olarak

somutlaştırılması gerekir. En azından iddianın araştırılabilmesine yönelik somut bilgi ve açıklamaların sunulması gerekir. İddia somutlaştırıldıktan sonra hâkim ve karşı taraf, bunun üzerinden savunma ve yargılama yapabilecektir. Soyut iddialar ve vakıalar üzerinden değerlendirme yapılması mümkün değildir.

Somutlaştırma yükü, genel anlamda tarafların açıklama ödevinin bir parçası ve layihalar teatisi aşamasındaki tezahür şeklidir. Somutlaştırma yükü, basit yargılama ve kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda da geçerlidir.

HMK m. 31 gereğince, Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir. Davaya konu talebin somutlaştırılmaması halinde önce hâkim, m. 31 ve 119/1-e gereğince davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini davacıdan istemeli, gerekirse tarafa açıklattırma yaptırmalı, bu eksiklik giderildikten sonra yargılamaya devam etmelidir.

Hizmet tespiti davalarının amacı hizmetlerin karşılığı olan sosyal güvenlik haklarının korunmasıdır. Hizmet akdine dayalı çalışma olgusunun ispatında delil sınırlandırması yoksa da davacının Kurum sicil dosyası, işyeri özlük dosyası temin edilip işyerinin Kanunun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlendikten sonra iddia edilen çalışmanın başlangıç ve bitiş tarihleri, hangi işyerinde ne iş yapıldığı, işyerinin kapsam, kapasite ve niteliği, prime esas kazanca tabi ücretin ne olduğu, çalışmanın sürekli, kesintili, mevsimlik olup olmadığı eksiksiz bir şekilde açıklığa kavuşturulmalıdır.

DAVA: Taraflar arasındaki hizmet tespiti davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı ve ferî müdahil Kurum vekilleri tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı ve ferî müdahil Kurum vekilleri tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi Kadir Dermancıoğlu tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünöldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde;11.06.2011- 01.10.2014 tarihleri arasında kesintisiz olarak davalı şirkette 1.500,00 TL ücret ile çalıştığının tespitini talep ve dava etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacının fiili çalışması olmadığını, iş öğrenmek için işyerine gelip gittiğini, doğum yaptıktan sonra01.10.2014 tarihinde aktif olarak çalışmak istediğini bildirdiğini, 1.500,00 TL ücret ile çalışmasının mümkün olmadığını, SGK kayıtlarındaki ücretinin belli olduğunu, bu davayı açmasının nedenin devam eden işçilik alacağı davası olduğunu beyanla, davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "Mahkemece toplanan deliller ve tanık anlatımları ile davacının sigortalılık başlangıç tarihi olarak SGK kayıtlarında yer alan tarih öncesinde, davacının davalı işyerinde hizmet tespiti talep edilen 11/06/2011- 01/10/2014 tarih aralığında kesintisiz ve sürekli bir çalışmasının olmadığı kanaatine varıldığı, zira dosya içerisinde yer alan davacı tarafça sunulan fotoğraf ve yazılı çıktuların davacının belirli bir mesaisinin olduğunu ispata yeterli olmadığını, davalı işveren nezdinde çalışma olgusunun, hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenemediği, davacı tarafından işin niteliği gereği icra edilen işlerin belirli bir ücret karşılığında, işçi ve işveren ilişkisi çerçevesinde yapılmış olduğunun ispat edilemediği" gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı ve ferî müdahil Kurum vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

1.Davacı vekili istinaf dilekçesinde özetle; sadece davalı tanık beyanlarına itibar olunarak tek taraflı değerlendirme yapıldığını, mahkemece verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek, kararın kaldırılmasını ve davanın kabulüne karar verilmesini istemiştir.

2.Ferî müdahil kurum vekili istinaf dilekçesinde özetle; kuruma davalı sıfatı ile husumet yöneltildiği gibi Mahkemece de ara karar ile Kurum'un ferî müdahillğine karar verilmediğini, kurumun kararda ferî müdahil olarak gösterilmesi ve lehine yargılama gideriyle vekalet ücretine hükmedilmemesinin usul ve yasaya

uygun olmadığını, davacının sigorta başlangıç tarihi ve sigorta bildirimi yapılan süreler yönünden de sigorta primine esas kazanç tutarı tespiti taleplerinin bulunduğu dikkate alındığında, zorunlu sigortalı hizmetlerinin tespiti mahiyetinde olmayan bu talepler yönünden Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'nın davalı olarak kabul edilmesi gerektiğini, Feri müdahil olarak kabul edilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek, kararın kaldırılmasını, davanın reddini istemiştir.

C. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "mahkemece dinlenen tanık beyanları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde davacının bildirilen hizmet dışında çalışması bulunduğu ve kuruma bildirilen ücretten fazla ücret aldığı'nın ispat edilemediği, dosya kapsamı, mevcut delil durumu ve ileri sürülen istinaf sebepleri dikkate alındığında mahkemenin vakia ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığı anlaşılmalı" istinaf başvurularının esastan reddine, karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı ve ferî müdahil Kurum vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

1. Davacı vekili, istinaf gerekçeleri ile kararın bozulmasını istemiştir.
2. Ferî müdahil Kurum vekili, istinaf gerekçeleri ile kararın bozulmasını istemiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, davacının davalı işveren yanından 11.06.2011-01.10.2014 tarihleri arasındaki hizmetlerinin tespiti istemine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

- 1) 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 370 ve 371 inci maddeleri,
- 2) Dava, 506 sayılı Kanunun 79/10.ve 5510 sayılı Kanun'un m. 86/9 uncu maddesi uyarınca açılmış hizmet tespiti davasıdır. Maddeye göre, "Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalışmaları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır."

Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların hizmetlerin tespitine ilişkin davalar, kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle özel bir

duyarlılıkla ve özenle yürütülmesi zorunludur. Bu çerçevede hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için, bu tür davalarda tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyerek, gerekli araştırmaların re'sen yapılması ve kanıtların toplanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

3) 6100 sayılı HMK m. 119/1-e gereğince davacının, iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetlerini bildirmek, m. 194 gereğince de taraflar, dayandıkları vakıaları, ispata elverişli şekilde somutlaştırma yükümlülüğü vardır. Tarafların, dayandıkları delilleri ve hangi delilin hangi vakıanın ispata için gösterildiğini açıkça belirtmeleri zorunludur.

Bir davada haklı çıkabilmek için soyut veya genel hatlarıyla bir iddiayı ortaya koymak yeterli değildir. Aynı zamanda bu iddiaların, ispata elverişli hale getirilerek zaman, mekân ve içerik olarak somutlaştırılması gerekir. En azından iddianın araştırılabilmesine yönelik somut bilgi ve açıklamaların sunulması gerekir. İddia somutlaştırıldıktan sonra hâkim ve karşı taraf, bunun üzerinden savunma ve yargılama yapabilecektir. Soyut iddialar ve vakıalar üzerinden değerlendirme yapılması mümkün değildir.

Somutlaştırma yükü, genel anlamda tarafların açıklama ödevinin bir parçası ve layihalar teatisi aşamasındaki tezahür şeklidir. Somutlaştırma yükü, basit yargılama ve kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda da geçerlidir.

HMK m. 31 gereğince, Hâkim, uyumsuzluğun aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir. Davaya konu talebin somutlaştırılmaması halinde önce hâkim, m. 31 ve 119/1-e gereğince davayı aydınlatma ödevi ve ön incelemedeki görevi gereği, somut olmayan hususların belirlenmesini davacıdan istemeli, gerekirse tarafa açıklattırma yaptırmalı, bu eksiklik giderildikten sonra yargılamaya devam etmelidir.

4) Hizmet tespiti davalarının amacı hizmetlerin karşılığı olan sosyal güvenlik haklarının korunmasıdır. Hizmet akdine dayalı çalışma olgusunun ispatında delil sınırlandırması yoksa da davacının Kurum sicil dosyası, işyeri özlük dosyası temin edilip işyerinin Kanunun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlendikten sonra iddia edilen çalışmanın başlangıç ve bitiş tarihleri, hangi işyerinde ne iş yapıldığı, işyerinin kapsam, kapasite ve niteliği, prime esas kazançta tabi ücretin ne olduğu, çalışmanın sürekli, kesintili, mevsimlik olup olmadığı eksiksiz bir şekilde açıklığa kavuşturulmalıdır.

Taraf tanıklarının sözleri değerlendirilirken bunların inandırıcılığı üzerinde durulmalı, verdikleri bilgilere nasıl vakıf oldukları, işveren ve işçiyle, işyeriyle ilişkileri, bazen uzun yılları kapsayan bilgilerin insan hafızasında yıllarca eksiksiz nasıl taşınabileceği düşünülmeli ve tanıklar buna göre dinlenilmeli, re'sen araştırma kapsamında sadece taraf tanıkları ile yetinilmeyip mümkün oldukça işyerinin müdür, amir, şef, ustabaşı ve postabaşı gibi görevlileri ve o işyerinde çalışan öteki

kişiler ile o işyerine komşu ve yakın işyerlerinde bu yeri bilen ve tanıyanlar dahi dinlenerek tanık beyanlarının sağlığı denetlenmeli ve çalışma olgusu böylece hiç bir kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak biçimde belirlenmelidir.

3. Değerlendirme

1.Somut olayda, yukarıdaki açıklamalar kapsamında yeterli inceleme ve araştırma yapılmadığı ve davanın reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

2.Mahkemece yapılacak iş; davacının hizmet tespitini talep ettiği dönem yönünden, komşu işyeri tanıkları tespit edilip dinlenilmeli, davacının davalı işveren nezdinde çalıştığı dönem içerisinde 22.02.2022 tarihinde doğum yaptığını belirttiği ve "işyerinde çekilmiş hamile olan ve davacı olduğu iddia edilen resimlerin olduğu, yine işyeri içerisinde davacının çocuğuna ait işyeri çalışanları ile çekilmiş resimlerin bulunduğu" görülmekle bu resimlerle birlikte tespit edilecek komşu işyeri bordro tanıklarının beyanları birlikte değerlendirilmeli, yine davalı işveren nezdinde çalışan başka bordro tanığı bulunması halinde bunların de tespiti yapılarak beyanlarına başvurulmalı, tanık anlatımları arasındaki oluşması halinde çelişki giderilmeli ve varılacak sonuca göre bir karar verilmelidir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle,

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA,**

2. İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA,**

Temyiz harcının istek halinde ilgisine iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

12.04.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.